سها

جزؤ : ۲

محرری
روسچقلی محمد خیری

رفیق تحریر
معلم ناجی

مندرجاتی

بهار ایچنده خزان • فضولینك ترجمهٔ حالی • بعض ابیات • فقرهٔ تاریخیه • ورقه • برحانم طرفندن کوندریلن دیکر ورقه • لطیفه •

معارف نظارت جلیله سنك ۸۱٦ نومرولی وفی ۱۱ کانون اول سنه ۹۸ تاریخلو رخصتنامه سیله

استانبول

باب عالی جوارنده ابو السعود جاده سنده (محمود) بکك ۷۲ نومرولی مطبعه سنده طبع اولنمشدر

۱۳۰۰

باب عالی جاده سنده

سها

سیاسیاتدن بشقه هر شیدن بحث ایدر، جزؤ جزؤ چیقار رساله‌در •

محرری : روسچقلی محمد خیری • جزؤ : ۲

بهار ایچنده خزان

یاخود [*]

یأس مهاجرت

یوق ایدی کرچه منتظم خانه‌م
بکا روشن کلیردی ویرانه‌م •

ایتدی غدر زمان بنی اجبار
ایلدم آه ترك دار ودیار !

بنی آواره قیلدی ریب منون
خانمانم خراب، بغرم خون !

همرهم اولدی بر غریب ملال
آنی تعریف بنجه امر محال !

[*] ترجمان حقیقت غزته‌سنده (بر مهاجر) امضاسیله نشر اولنمش ایدی •

بنی سویلتمکه نه حاجت وار؟
ایشته کوز یاشی، ایشته جسم نزار!

دل مضامین غمله طولمشدر
پیکرم ترجمانم اولمشدر.

کرچه فصل بهاره دوشدی سفر
رنك رویم خزان حزن آور.

بن آچلم جنانه دونسه جهان
کلستان درون خزانستان!

موج موج چمن کوزمده دکل.
فوج فوج سمن کوزمده دکل.

قولاغمده کمال یأسمدن
قوشلرك صوتی نوحهٔ شیون!

آغلامه ای هزار خوش نغمه!
مرحمت یوقمی داغدار غمه؟

بوده بر ابتلای حیرتزا
دل جهاندن وفا اومار حالا!

روش عصره ناموافقدر
کورمامشکن وفایه عاشقدر!

کوردیکم شخصی مهربان صانیرم!
آجیور حالمه جهان صانیرم!

یولده کاهیکه همنشین بولورم
آنی بندن بتر حزین بولورم .

اوده دشت بلاده سرکردان
آرایور کندی دردینه درمان .

هله شکوامی دیکلیور طاغلر
عکس آهمله ایکلیور طاغلر !

اوزادقجه وطن غریب ازیلیر ؛
کربت غربتی غریب بیلیر .

کیجه قالدم شو غمفزا دره ده
وطنم نرده آه بن نره ده ؟

بر طاشك آشناسیدر باشم
کاسه اویقو اولوردی یولداشم .

ایتدم اخترشمار ، چشم تری
بو شبك یوقیدر عجب سحری ؟

آثار آتمز شفق قپاندی هوا
اولدی برچوق بولوت سما پیما .

اوده اولمش وطن جدا سیار
نه حزین آغلیور شو ابر بهار !

بولودك كوكده اویله آغلایشی
صولرك یرده بویله چاغلایشی

ایدیـیور انکسـارمی تزیـید
ایلیـور انتظـارمی تشـدید ٠

چاره‌سز قالـدی منکسر کوکلم
مژدهٔ مـوته منتظر کوکلم ٠

کرچه هر روز قطـع راه ایدرم
بیلم اما نه وقتـه‌دك کیدرم ٠

خانه بردوش سـینه چاك بنم
انزوا خـواه زیر خاك بنم ٠

کیدرز ای دل رضا مسلك
بو کیدشله عدم دیارینه‌دك !

اولمیورسـین نیچـون بکا مدفن ؟
نره‌سـین ای خرابه زار وطن ؟

وطنم یوق جهـانده غـیری بنم
عـدم آباد ! نره‌سـین وطنم ؟

ای کج اندیش وغافل انسـانلر !
نره‌ده قالـدی بونجـه خاقانلر ؟

سزده ادراك یوقیـدر ؟ نه‌روا
پنج روزه حیـات ایچون غوغا !

بونه انجـامی یوق تغـابندر !
بشره شـان ویرن تعـاوندر ٠

سفك دم ایتمه نك نه لذتی وار ؟
حسن آمیز شك نه هجنتی وار ؟

جمله نوع بشر برادر ایكن
بو یله یكدیكر یله جنك نه دن ؟

قالمسو نمی عقول حیرتده
بو ده می وار ایمش اخوتده ؟

. . . .

. . . .

ير يوزين طوتمش اولسه ده ظفرك
آخر اولمز می طو پراق آلتی يرك ؟

بو نه دن ؟ سو يله ای حكيم زمان
قوجه دنيايه صيغميور انسان !

نه اولوردی جهانيان يارب
اولسه يكسر بڭله هم مشرب !

نه جدال ايسترم نه جاه آرارم
ديديكم يولده انتباه آرارم .

بنده شمدی دكشدی حب وطن
عازم موطن بقايم بن .

اولمسون شاد خصم دلشكنم
نه آنكدر بو مز بله نه بنم .

آنك اولسون اولورسه بن كيده يم
يتيشير چكديكم محن كيده يم .

تارك اين وآن دهر اوله يم
بر معاداتسز وطن بوله يم .

معلم ناجى

فضولئ بغدادى

مشاراليه بين الشعرا برنجى درجه يى حائز شاعر محترم وفن انشا وكتابتده دخى ممتاز الاقران براديب اكرمدر .

كنديسى بغدادلى واصل اسمى دخى « محمد » در . چوجقلغنده بين الاخوان « ملا محمد » ناميله ياد اولنمقده اولديغى حالده اخيراً مسلك شاعريته سالك اوله رق شعرده ايسه « فضولى » تخلص ايلديكندن بونام ايله معروف ومشهور انام اولمشدر .

هانكى تاريخده تولد ايلديكنه دائر تتبع اولنان تذكره لرده بركونه اشارته تصادف اولنه ميوب شوقدركه مشاراليه تاريخ هجرتك طقوزنجى عصرى رجالندن اوله رق طقوز يوز يتمش تاريخنده ترك دغدغهٔ حيات ايلمشدر .

مرحوم مشاراليه عاشقانه برطبيعته مالك اولديغى جهتله اشعارى سوق طبيعتله سويلنمش آثاردن اولديغندن پك لطيف وركاكتدن عاريدر .

اشعارینی حاوی مکمل بر دیوانی اولدیغی کبی لیلی ایله مجنونك احوالنی مصور بر منظومه‌سی وفارسی اوله‌رق برده ساقی نامه‌سی واردر .

حسین واعظ مرحومك نثراً بر کتابنی دخی « حدیقة السعدا » نامیله ترکجه‌یه ترجمه ایلمشدرکه اصلیله ترجمه‌سنه نظر امعان ایله باقلدیغی حالده فضولی مرحومك ترجمه‌سی فائق اولدیغی وحتی اصلنده بوشیوه ولطافت اولمدیغی اعتراف اولنور .

فضولی مرحومك درجهٔ هنر ومعرفتنی جنتمکان سلطان سلیمان خان حضرتلری دخی بغدادی تشریفلرنده بالتقدیر کندیسنه کوزل التفات بیورمشلردر .

خاقان مشار الیهك مدح وستایشنی حاوی اوله‌رق فضولینك کوزل قصیده‌لری وارسه‌ده رساله‌مزك بوجزؤنه صیغمدیغی جهتله ایلروده درج اولنمق اوزره تأخیری تنسیب ایدلمشدر .

ضیاپاشا مرحوم فضولینك درجهٔ کمالنی خراباتنده شو :

یانقدر اوعاشقك کتابی
نظمنده قوقار جکر کبابی

ایتمز غزلنده فکر صنعت
صنعت اولور آنده بی صناعت

پیرولری اولماز آکا امثال
تقلید اولنورمی قال ایله حال

بیتلریله تعریف ایلمشدرکه فی‌الحقیقه مشار الیهك آثار عاشقانه‌سی پك سوزشلیدر .

حتی مطلعی شو :

صاچمه ای کوز اشکدن کوکلمده‌کی اوتلاره صو
کیم بو دکلو طوتشان اوتلاره قیلمز چاره صو

بیتی اولان نعتی آنجق فضولی‌یه مخصوص سوز افکن وعاشقانه برادایی حائزدر .

مشارالیهك آثارندن شمدیلك انتخاب اولنان برغزلی آتیده درج ایدلمشدر .

غزل

نی کبی هردم که بزم وصلنی یاد ایلرم
تا نفس واردر قورو جسمده فریاد ایلرم

روز هجراندر سوین ای مرغ روحم کیم بوکون
بو قفسدن بن سنی البته آزاد ایلرم

وهم ایدوب تاصالمسون اولماهه مهرین هیچ کیم
کیمه یتسم جور و ظلمندن آکا داد ایلرم

قان یاشم قیلمز وفا کریان کوزم اسرافنه
بونجه کیم هردم جکر قانندن امداد ایلرم

اینجمن هر نیجه کیم اغیار بیداد ایلیه
یار جوریچون کوکل بیداده معتاد ایلرم

بیلشم بولم وصالن لیك بوامید ایله
کاه کاه اوز خاطر ناشادمی شاد ایلرم

لوح عالمدن یودم اشك ایله مجنون آدینی
ای فضولی بن دخی عالمده برآد ایلرم

بعض ابیات

پسران را کند دوکار خراب
هوس زینت وهوای شراب «هاتفی»

کنجلری ایکی شی خراب ایدر. بریسی زینت هوسی، دیکری ده شراب هواسیدر.

§

خرج اکر ازکیسهٔ مهمان بود
حاتم طائی شدن آسان بود «سلیم طهرانی»

مصرف اکر مسافرك کیسه سندن اولور ایسه، حاتم طائی کبی سخاوتلی اولمق قولای اولور.

§

درد درعالم ار فراوانست
هر یکی را هزار درمانست «حکیم سنائی»

عالمده درد اکرچه حسابسزدر، فقط هر بردرده بیك درمان واردر.

فقرۀ تاریخیه

غرائب وقوعاتدن اولمق اوزره تاریخلرك خبر ویردکلرینه کوره بیك اوتوز سنۀ هجریه‌سی ربیع الاولنك ابتداسندن باشلیه‌رق اون آلتنجی کوننه قدر دوام ایدن شدتلی صغوقدن قره دکز بوغازی انجماد ایدرك یالکز آقندی اورته‌سنده بر کوچك دره‌جك قالمشدر .

اخیراً یعنی شهر مذکورك اون یدنجی وخسینك اون برنجی کونی بوغاز بتون بتون طوکوب غلطه‌دن استانبوله وخاص باغچه‌دن کرج قپوسنه بوز اوزرندن یوریه‌رك کچن آدملر دخی بولنمشدر .

هجرتك یوز یکرمی برنجی سنه‌سنده دخی بوغاز، ینه بو وجهله طوکوب حتی اسکداردن استانبوله عربه کچدیکی تاریخلرك روایاتندندر .

بیك اوتوز تاریخنده‌کی انجماده هاشمی چلبی شو : « یول اولدی اسکداره بیك اوتوزده آق دکز طوکدی » مصراعنی تاریخ سویلمشدر .

ورقه

سها محرری محمد خیری بك افندی‌یه

. . . .

اون بش یکرمی کونده بر چیقارلمقده ونظر مفخرتله

مطالعه ایدلمکده اولان مجموعه‌لر آره‌سنده بوکره برده «سها»
کوزمه ایلشدی. کورر کورمز بی‌اختیار
« عجبا قنغی محب وطنك یلدیزیدر ؟ » دیدم .
برده آله‌یم باقه‌یم‌که سزك ایمش ! حقیله تعریف ایده‌
میه‌جکم درجه‌ده ممنون اولدم. موفقیتکزی مفتخرانه
تبریك ایدرم. حسن نیتکزی بیلنلر البته دائما مظهر
توفیق اولمکزی آرزو ایدرلر. ایشته آنلردن بریسی‌ده بنم !
بنی طانیرسکز. معارفه‌مز قدیمجه‌در.
خاطرکزده‌میدر ؟ بوندن آلتی بچق یدی سنه اول
طولنجی‌یه چکمك اوزره روسچغه اوغرادیغم وبرمجلسده
رفقادن برینك دلالتیله سزی طانیدیغم وقت محاوره آره‌سنده
مطبوعات عالمنه کیرمك ایچون طرفیندن هوسلر اظهار
اولنمش ایدی.
او هوسلرك زمان حصولی کلدی دیمکدر.
نه کوزل وقتده‌یز ! بزی بونجه زمانلق آرزولرمزه
قاوشدیرییور. وارسون قابنك اوزرنده اسمم یازیلی اولمسون،
بن کندمی « سها » محررلرندن عد ایتدم کتدی !
کوکلی یازیلیورم. قبول ایتمزمیسکز ؟ احمد مسعود

﴿ جواب ﴾

سزی پك کوزل طانیق شرفنی حائز اولانلردنز.
سز ترجمان حقیقتك « احمد مسعود » ی دکلیسکز ؟
شبهه‌سز !...

ذات عاليكز كبى برخوشنويس وقتى محررلكه دكل ، معلملكه قبول ايتمز ايسه‌ك كفران نعمت اولمش اولورز .
ذاتاً بز بادهوا محرر آرايورز . هزاران شكران ايله قبول ايلدك . انشاءالله سوزكزدن دونمزسكز . رأيكزه موافق دوشر ايسه مدار افتخارمز اوله‌جق اسمكزى‌ده قابك اوزرينه يازمق كبى برفداكارلقدن ! هيچ چكنميز .

محمد خيرى

عثمانلى خانملردن ده محرره اولمق ايستر برخانم امضاسيله آلديغمز ورقه‌در .

محرر افندى !

« سها » ناميله چيقارمغه باشلديغكز رساله‌نك برنجى جزؤنى برادرم بك افندى آلمش اولديغندن بن‌ده اوقودم . پك بكندم ، همتكزى تقديرايله موفقيتكزى تبريك ايدرم . اوته‌دنبرى كرك اوقوديغم كتاب ورساله‌لردن وكرك برادرمك افاده‌سندن آكلاديغمه كوره ، ملل سائره واز جمله انكليز وفرانسز خانملرنده محرره‌لر وارمش ، همده كوزل كوزل اثرلر چيقاررلرمش ! آه ! بويله خبرلرى ايشتدكجه « بزدن‌ده نيچون محرره اولمسون » ديه كندى كندمه قهرلنه‌يورم . بونك اوزرينه بن‌ده براثر وجوده كتيرمك استه‌يورم . اما ! بنى عيبلرلر ديه‌ده قورقيورم . صكره دوشوندم ،

طاشندم ، « پشین مطبوعاته بعض ورقه‌لر یازه‌یم‌ده آلیشه‌یم صکره‌ده بر اثر چیقاره‌یم » دیه ذهنمده قرار ویردم . بو ورقه‌می غزته‌لره کوندره‌جکدم . فقط « لسان آشنا خانم » لك ترجمان حقیقت غزته‌سندن آلدیغی جوابه مظهر اولورم ظنیله قورقدم . « آفاق » نام رساله‌یه کوندره‌جك اولدم . کوردم که اوده قادینلره شیطان دیمش !

الك صکره ، سزه کوندرمکی مناسب کوردم واشته کوندردم . یاکاشلری اولوبده تصحیح ایدر ومناسب کوررسه‌کز « سها » نك بر صحیفه‌جکنه صیقشدیرك .

اکر قورقدیغمه اوغرامز ایسه‌م سزه هر وقت ورقه کوندررم افندم .

« سها »

خانم افندی !

تبریککزه عرض تشکر ایلرز . « سها » بویله رغبتلره مظهر اولدقجه ، دها زیاده پرتولنیر .

عثمانلی خانملرندن نیچون محرره اولمسون بوکا بزده تأسف ایدیورز ، باخصوص محررلك طاول سورنا ایله دکل آ ! بو آنجق بر هوسدن عبارتدر .

شو حالده محرر اولمق استیان ، هوسنی تأییدو تزیید ایچون اثر چیقارملیدر . اما ! یاکاش اولورمش ، ضرری یوق . یاکاش یازه یازه برکون اولور دوزلدر . هم ده خانملردن محرره یالکز فرانسز انکلیز خانملرنده بولنمیوب وقتیله عرب

قادینلرنده نیجه ادیبه‌لر وار ایدی که اثرلری حالا کورنلره حیرت ویریبور . وعدیکز وجهله هر نه وقت ورقه کوندرر ایسه کز مع التشکر درج ایدرز . بو دفعه‌کی ورقه کزده تصحیح ایده‌جك برشی یوقدر .

اکر بو ورقه ، برادریکز بك افندینك اثر قلمی دکاسه بزده سزی شمدیدن بر ادیبه و محرره اولمق اوزره تبریك ایلرز . «لسان آشنا خانم» لك ترجمان حقیقتدن آلدیغی جوابه کلنجه ، بو بابده ترجمان حقیقته عطف قصور ایتمیکز .

زیرا ایش آکلادیغمزکبی اولمیوب او خانم کوندردیکی ورقه‌سیله اوجوابی استه‌مش اولدیغی بزجه محققدر .

حتی ترجمان حقیقت او جوابی ورقهٔ مذکوره نك مرکب اولدیغی عطریاتدن حصوله کلان اضطراری بر نشئه‌دن ناشی یازمشدر .

« آفاق » دخی قادینلر حقنده مشاهیر قدمانك وقتیله سویلدکاری سوزلری نقل ایله بوصره‌ده « قادینلر شیطان کبیدر » دیه بر جمله درج ایلمشدر ، که بوندن طولایی « آفاق » ی مؤاخذه ایتمکزی لایق کورمیز .

هم ده بو سوز عموم قادینلره شامل اولمیوب بوندن مقصد ارککلری کندی هوالرینه سوق ایله زبون ودعوای تفرد ایدرك درلو درلو حیله‌لری اجرایه سعی فزون ایتمکدن کری طورمیان قادینلردر . و بونکله برابر بو سوزاو یولده‌کی قادینلره بیوك بر نصیحتدر .

حتی بو یابده‌پك چوق حدیث و کلام کبار واردرکه بونلری ایلریکی جزؤلریمزه بزده برر برر درج ایده‌جکز .

لطیفه

اسکی ایران شاهلرندن برینك غایت سوکیلی بر ندیمی وار ایمش . شاه دائما بو ندیمی ایله مصاحبت ایتمکده اولدیغندن برکره اثنای مصاحبتده پدری اولوب اولمدیغنی و نره‌ده ساکن اولدیغنی سؤال ایدر .

ندیم شاهك بو سؤالندن پدرینی طلب ایده‌جکنی حس ایلدیکندن و پدری ایسه برکویلی اولدیغی جهتله بر مدنجك اولسون تربیه ایدلمدن وکندیسنه سرای اصولی اوکردلمدن شاهك حضورینه تقدیمی مناسب اولمیه‌جغنی دوشوندیکندن پدری وطن اصلیسی اولان کویده ساکن ایدوکنی شاهه عرض ایله برابر مذکور کویك بعد مسافه‌سنی برقاچ قات زیاده خبر ویرر . شاه ندیمك ظنی کبی کویلونك کتیرلمسنی امر ایتمسیله ندیم دخی خبر ویردیکی مدت ختامنه قدر پدرینی کتیروب تقدیم ایده‌جکنی افاده ایلر و درحال پدرینی جلب ایله شاهه خبر ویردیکی مدت بتنجه‌یه دك سرای قاعده‌لرینی تعلیم ایله مشغول اولور .

شاهك حضورینه چیقلدقده ایدیله‌جك معامله‌یی ندیم پدرینه اوکرتمش اولدیغی هنکامده برکون شاه ندیمه پدری کاوب کلدیکنی صوردیغندن حاضر اولدیغی جوابنی آلمسیله کویلونك احضارینی امر ایلر .

کویلو شاهك امری اوزرینه حضورینه کتیرلدکده درایتی حسبیله کویلونك حالندن اوکردلمش برطوطی‌اولد- یغنی آکلادیغنه بناءً حقیقت حاله وقوفنی نازکانه ایما ایتمك نیتیله یانده‌کی المالردن بردانه‌سنی کویلویه احسان ایدر .

کویلو ایسه المایی آلور آلمز شاپور شوپور یدیکندن حاضر بولنان ندیم پدری اولان کویلویی براشارتله طیشا- ری‌یه چیقاروب شو یولسز حرکتدن ناشی توبیخ وبردها شاه کندوسنه برشی ویررسه اوپوب باشنه قویوب وشاهه دعا ایدوب قوینه صاقلامسنی تنبیه ایلر . شاه بوندن دخی آکاه اولدیغندن برمدت صکره کویلویی ینه قبول ایتدیکنده اولکندن زیاده تلطیف ایله اوطورمسنه مساعده وبرده قهوه اراده ایدر . قهوه کلدیکی کبی کویلو شاهه دعا ایله فنجانی آلوب ویواشجه اوپوب باشنه طوغری قالدیردقدن صکره قوینه صوقار .

برده صیجاق قهوه حریفك کوکسنی جکر کبابی کبی یاقنجه کویلو « امان شاهم یاندم! » دیه آوازی چیقدیغی قدر باغیرمازمی ؟

آرتق کیمده جان قالور!

حریف باغیرر، صیچرار، شاه کولر، فقط ندیم خجالتندن شاشیرر قالور .

بر نسخه‌سی ٤٠ پاره‌یه‌ در .

مرکز توزیعی باب‌عالی جاده‌سنده آراکل افندینك ٤٦ نومرولی کتابخانه‌سیدر .

هرکتاب صاتیلان محلده وغزته موزعلرنده بولنور .

اهدا بیوریله‌جق آثار کتابخانهٔ مذکوره ارسال بیورلملیدر .

محررك (ترجمه قصیدهٔ برده شرحی هدیه) و (ترجمه عوامل تحفه‌سی) نام اثرلری کتابجی دکانلرنده بولنور .

یکرمی سکزنجی صحیفه‌نك ایکنجی سطرنده‌کی (اولمش) (ایمش) اوله‌جق .

سها

جزؤ : ۳

محرری
روسچقلی محمد خیری

رفیق تحریر
معلم ناجی

مندرجاتی

مکتوب • تبریك • غزل • بعض جمل وابیات • غزل •
غریب برذخیره تاریخیه • وزقه • بر ظریف اوشاق •

معارف نظارت جلیله سنك ۸۱٦ نومرولی وفی ۱۱ کانون اول
سنه ۹۸ تاریخلو رخصتنامه سیله

استانبول

باب عالی جوارنده ابو السعود جاده سنده (محمود) بکك ۷۲ نومرولی
مطبعه سنده طبع اولنمشدر

۱۳۰۰

سها

سیاسیاتدن بشقه هر شیدن بحث ایدر، جزؤ جزؤ چیقار رساله‌در.

محرری : روسچقلی محمد خیری • جزؤ : ۳

مکتوب

ارضرومدن فی ۱۷ حزیران سنه ۱۲۹۶

برادر!

دیار بکرده یکرمی کوندن زیاده آرام ایدلدکدن صکره موصله کیدلمك اوزره نهراً — مضیق روح وصفنه لایق اولان — (جزیره) یه قدر اینلمش ایکن کورینن لزومه مبنی اورادن عودتله — هوای روحپرورك یول اوغراتمدیغی — (تصیبین) ه، (مدیات) وحشت آبادینه، لطافتسز بردره ایچنده پنجره‌لری بری برینك تپه‌سنه ناظر دینیله‌جك صورتده یاپلمش خانه‌لردن عبارت اولان (ارغنی معدنی) قصبه‌سنه ، اولدقجه دلکشا بر صحراده واقع (معمورة العزیز) ه، وقتیله همان درت بیك خانه‌لی

کتبخانهٔ ... 1879

برشهر ایکن شمدی آنجق اوچ یوز خانه قدر سکنه سی قاله بیلمش اولان (کبان معدنی) خرابه زارینه ، یتشدیرلمش باغچه لر سایه سنده بونلره راجح کورینن (ملاطیه) یه اوغرانیله رق نیسانك آلتنجی کونی سیواسه مواصلت اولندی .

بوعودتده عرض وتفصیلی کدر ودردسر ویره جك اسبابدن ناشی چکیلن مشقتلر آلتی آی اول حلبله دیار بکر آره سنده خلاف عاده قار ایله محاط بولنان چوللردن اثنای مرورمزده تصادف اولنان محنتلر قدر اوله مز ایسه ده آنلری آکدیرر وبویله اوزون سیاحتلرده لزومی محقق اولان اسباب خوشگذرانی واستراحته مالك اولمیانلرمزه

« یارب که دعا کردکه چون قافلهٔ موج »
« آسایش منزل نبود در سفر ما »

مأل شکوه آمیزینی ورد زبان ایتدیرر ایدی .

شو صوغوق سیاحتده .... یانمدن آیرلمیان قونیاق شیشه سندن کوردیکم کرمئ محبتی هیچ بر وقتده اونوده مم .

بونك ، بعض پیاپی نوشان رفقایی بندیکی حیواندن آشاغی آته رق قارلر ایچنده یووارلامق کبی تجاوزاتی کورلمش ایسه ده حسن خدمتنی اعتراف خصوصنده ده

« عیب می جمله بکفتی هنرش نیز بکو »
« نفی حکمت مکن از بهر دل عامی چند »

تنبیه رندانه‌سنه امتثالدن چکنمك حق ناشناسلق اولور . مایسك یکرمی اوچنه قدر سیواسده چکیریلن مدتپك‌ده آرانیله‌جق عمرلردن اولمدیغی حالده تچن مشاق سفر یاده کلدکجه مدت سیاحتك الك خوش کونلرندن عد اولنمسنه کوکلر قائل اولیویرر ایدی .

موسم ، بهار اما نره‌یه کیتملی ؟ « سیواسك باغلری کورندی » سوزینك دلالت معکوسهٔ مشهوره‌سی وجهله کورینه‌جك برشی یوق . برچوقور اووه‌نك اورته‌سنده واقع اولان شهرك داخل وخارجنده‌کی سوکود ، قواق کبی آغاجلرك نضارتنی تماشا ایچون قیره چیقملی . مرتفع بریردن باقملی . یاخود (بسمل) دیدکلری دره‌نك بوینده‌کی سوکود آغاجلرینك آلتندن مع‌الممنونیه کچه‌رك قزل ایرماق ساحلنه دك راجلاً برسیاحت ویرملی . نهرك قسوت نظارتیله ، کونشك تأثیر حرارتیله نادماً عودت ایتملی . اوطه‌یه قپانملی ....

وقتاکه ارضرومه متوجهاً سیواسه وداع ایدلدی . هرکس کونشدن تحفظ ایچون بیاض پیکه‌دن یاپدرمش اولدیغی باشلغی باشنه کچیروب‌ده قامچیلر الده ، مهمیزلر لاینقطع حرکتده ، کرا بارکیرلریله یوله دوزلنجه تحف

بر آلای تشکل ایتدی • ایشته او زمان سیاحتك رنکی دکشدی • سواران لنکالنك روان سو یلشوب کولوشمکه باشلادیلر •

یول ایلریلدکجه زمینك درجه درجه ارتفاعی جهتیله حرارت هوا تدریجی آزالمقده و بزی سیواسده بولمش اولان شوخ زمردین قبای نوبهار ، هیئتی ارضرومه قدر تشییعه مأمور اولمش کبی هروادی وصحراده بر تازه لطافت ، بر بشقه تجلی ایله هواداران بیقرارینی نو بنو سرمست شوق وصفا ایلکده ایدی • تصادف ایتدیکمز لطیف بر درەنك ایکی جهتنه صف صف دیزلمش اولان نورسیده صنوبرلر وسط وادیدن جریان ایدن جویبارك ایکی ساحلنده ترتیب بزم عشرت ایتمش جوانان کبی تحریك نسیم ایله سرجنبان نشاط وکاهی تمایل عاشقانه ایله یکدیکره پهلوزن اختلاط اولمقده ایدی •

زمینی بورومش اولان چمن ایسه لطافت سادەسنه قناعت ایدەمیەرك جابجا رنك رنك چیچکلرله •••••••• تزیین سینه ایتمش ایدی •

بلبل نرەده؟ کیم کوره بیلیور ؟
یالکز سسی ایشیدیلیور • درەیی اوتدیرییور •
کوکلره شوق تازه بخش ایدییور •

« نام بلبل زهواداری عشقست بلند »
« ورنه پیداست چه ازمشت پری برخیزد »

بوراده گل کوریله‌میور !
یااو عاشق کیمك ایچون نواپردازلق ایدییور ؟
عجبا گلك افتراقندنمی ؟ دگل دگل .

« صدای خندهٔ بی‌اختیاری بز بیلیرز »

بو اویله متحسرانه فریاد دگل . پك نشوه‌لی ، پك شطارتلی ، نه گوزل!.... گل اولسون اولمسون ، بلبل ذوقنه باقیور . کوکلنی اکلندیرییور . غالبا بو مخلوق گله دگل ، شاعرکبی لطافت طبیعته عاشقدر .

بعضاً بر تپه‌نك اوزرندن چکیلیرکن اطرافه عطف نگاه اولندیغی وقت یریر شجر اخضر اورنکلریله مشترینك نظر تحسین بی اختیارینی جذب ایده‌جك برهیئته قونلمش ودقت اولندقجه صانعنك وسعت دستکاه کمالنی عرض ایتمکده بولنمش اولان چیچکلی بر یشیل اطلس همان اورایه کلیشی گوزل سریلیویرمش ظن اولنور ایدی .

کاهی بر وادینك ایچندن گذار اولنورکن دره‌نك بو ینجه مسافرلری آهسته آهسته قارشیلامقده اولان نسیم حیات افزا بو گوزل یولك بزی نهایت جنت دینیلن گلزار همیشه بهاره

ایصال ایده‌جکنی تبشیر ایچون کلیورکبی خیالات خوش آینده ذهنلردن کچر طورر ایدی .

ایشته بو وجهله لذائذ مبذولهٔ طبیعتدن حلاوتیاب اوله اوله ایچه منتظم بر قصبه ایکن کچنده وقوع بولان حریقده الکوزل موقعی یانمش اولان (قره‌حصار شرقی) وشوموسمده جنود بیشمار غباره جولانگاه بولنان (ارزنجان) اوزرندن حزیرانك اون آلتیسنده سالماً ارضرومه واصل اولدق .

بش اون کونه قدر طربزون اسکله‌سنه اینیله‌جك وان شاءالله چوق کچمکسزین تلاقی میسر اوله‌جقدر . باقی اخوت .

معلم ناجی

تبریك

خزینهٔ هنر ومعرفت عنوان شرف بیانه بحق سزا وانجمن تفتیش ومعاینه ریاست علیه‌سنه رونق بخشا اولان فضیلتلو احمد جدی افندی حضرتلرینك تألیف بیورمش اولدقلری « مدخل انشا » نام اثر جلیلك بر نسخه‌سنه دسترس اولدق .

مذکور مجلهٔ نفیسه شاهراه کتابتك حقیقةً برقندیل فیض دلیلی نامنه لایق اولمسیله هوسکاران کتابته توصیه

ایله برابر شو موفقیت فاضلانه‌لرندن طولایی مشارالیه حضرتلرینی تبریك ایلرز .

غزل

کوکب بختمه کورکیم نه فسون ایتدی فلك
نور ممدودینی مقصور وزبون ایتدی فلك

قان آقار دیده‌لرمدن الم دهر ایله هپ
چون ایکی چشممی سرچشمهٔ خون ایتدی فلك

ایتمامك لازم اسف هیچ فلکك طورینه کیم
کندی قدرین دخی ظلمی ایله دون ایتدی فلك

قیس اقبال اصالتله سورر کن عمرین
زلف لیلی ایله مجلوب جنون ایتدی فلك

دهردن ایلمه امید وفا ای (خیری)
نیجه ارباب مزایایی نکون ایتدی فلك

بعض جمل وابيات

العلم صيد والكتابة قيد «مشاعر الشعرا»
علم آو وكتابت آنك باغيدر :
علم كتابتله ضبط ايديلير .

§

العلم فى الصغر كالنقش فى الحجر «كذا»
كوچكلكده قزانيلان علم، طاشده كى نقش كبى ثابت اولور.

§

باغريبان لطف بى اندازه كن
تا برندت نام نيكى درديار

غريبلره زياده لطف ايله «سعدى»
تاكه سنك ايى نامكى دياردن دياره كوتورسونلر.

§

از امروز كارى بفردا ممان
كه داندكه فرداچه كرددزمان

بوكونكى ايشكى يارينه براقمه «فردوسى»
كيم بيلير كه زمان يارين نه حال كسب ايدر.

§

زپیران درجوانی عبرتی گیر
که گیرند از تو عبرت چون شوی پیر

کنجلکده اختیارلردن عبرت آل « قاآنی »
که صکره سنك اختیارلغکدن عبرت آلسونلر .

دهلی زادکاندن اولوب درسعادتده مقیم نصرت علی خان افندی حضرتلری طرفندن اهدا بیوریلان غزلدرکه عیناً درج ایدلمشدر :

جستجوی ماه رودن دائما آواره‌یم
بختی بروشن ستاره کوکب سیاره‌یم

یانه هرکسه‌نك کتدم بنی تبعید ایدر
صانکه اولدم بر کل بازی کبی ناکاره‌یم

مؤمنم یاکافرم بن هر نه‌یم زاهد بنی
صانمه کیم آتش پرستم عابد انواره‌یم

فرقت دلبرده یوقدر گریه‌دن فرصت بکا
بحر اشکه تا بکردن غرق بر فواره‌یم

قسمت اولمق وصل نرده روز وشب دیدار ایچون
حالنه اختر کبی سرکشتهٔ رخساره یم

بنده در یأس والم رسمی ایله هردرد وغم
اهل دل ارباب ایچون احداث اولنمش چاره یم

نیم نکاهکله اوچار جانم بوتندن هرزمان
چون کبوتر پای بند رشتهٔ نظاره یم

پاینی بحره اوزاتمش موجلر جوش ایلیوب
پای پوس ایتمك ایچون ایتدم تمنا واره یم

پندی ترك ایت دکله مز (خان) آیت دیداره بق
ناصحا بر مصحف رخسار ایچون سیپاره یم

غریب بر فقرهٔ تاریخیه

نعیما تاریخی خبر ویریور که « هجرتك بیك آلتنجی سنه سی ربیع الآخرینك اون سکزنجی جمعه کونی وقت ظهرده شام آلای بکی بکر بکك زوجه سی واعیان شامدن چری باشینك کریمه سی عایشه خاتون وقت حملدن اوچ ماه مدت مرورنده توأم ایکی چوجق طوغورمش و بونلردن

صکره برطوربه القا ایدرك مذکور طوربه یارلدقده ایچندن تام الاعضا هنوز حیات سرایت ایتمامش اون ایکی ولد ظهور ایلمشدر. اشبو اون درت ولدك ایکیسی ارکك واون ایکیسی اوچ آیلق قز ایمش».

طبه منسوبیتمز اولمدیغی جهتله بز بو بابده برشی دیه‌میز. شوقدرکه نظر مطالعه‌مزدن کچن بعض کتب طبیه‌دن استحصال ایده بیلدیکمز معلوماته کوره رحمك منقسم اولدیغی طبقات درت حجره‌دن عبارت بولندیغی حسبیله برقادینك نهایت درت چوجق تولید ایده‌بیله‌جکی آکلاشیلیور.

امید ایدرزکه حل مشکل ایتمکی سون اطبامز بوبابده معلومات فنیه اعطاسیله رساله‌مزی پرتولندیررلر.

عیناً ورقه

عالم ادبیاته بریادکار پسندیده اولمق اوزره (سها) نامیله نشرینه مباشرت بیوردیغکز رساله ادبیه‌نك مندرجاتنی کمال افتخار ایله کوردم. نظر استفاده‌دن کچیردم.

ذات ادیبانه‌لرینی بوبابده حقیقةً بختیار عد ایلرم. چونکه اثر عالیلری بتون عالمك نظر تقدیرینی جلب ایلیور دیسه‌م صحیح سویلمش اوله‌جغم. نورسیدکان وطنی ترغیب

ایچون بویله براثر لطیفی میدان انتشاره قویدیکز . نه بیوك شرف! طوغریسی یا بوشرفله بزده تشرف ایدیـیورز . اشبو موفقیت علیه‌لرینك من‌غیر استیهال تبریکنه مسارعت ایلرم افندم . احمد جمال

« سها »

احمد جمال بك افندی هنوز اون بش یاشنده بك مستعد، بك هوسناك بر کنجدر . بزی برچوق آرامش . نهایت بولدی . کورشدك . اطوار وکفتار ادیبانه‌سندن، کندی اثر فکر وقلمی اولدیغی آکلاشیلان شوتبریکنامه‌سنی ویردیکی وقت بونك (سها) یه درج اولنمسی آرزوسنده بولندیغنی اویله برصورت نازکانه‌ده افاده ایلدی که حقیقةً حیران استعدادی اولدق .

کندیسنه(سزده برپارلاق قابلیت کوریبورزکه ورقه کزده ایتدیککز التفاتدن زیاده بزی اوممنون ایدییور . ان شاءالله یقین وقتده بکمکده اولدیغکز (سها) دن دها بیوك، دها کوزل کتابلر یازمغه باشلارسکز . شمدی سز بزی تبریك ایدیورسکز . اوزمانده بزسزی تبریك ایدرز . دوام ایتمکده اولدیغکز مکتبك نامنی اعلا ایتمکزی آرزو ایلرز) دیدکدن صکره مکتوبنی ممنوناً درج ایده‌جکمزی سویلدك .

وطنك بوقدر نورسته اولادنده بیله بودرجه ترقی هوسی کورمکدن کیم ممنون اولمز ؟

بر ظریف اوشاق

وقتیله معروف بكك دمیر نامنده براوشاغی وارایدی‌كه ظرافتده زمانك ظریفلرینه حقیقةً طاش چیقارردی .

معروف بك کیم‌می ؟

دیمك‌كه معروف بکی بیله‌مدیکز . اویله ایسه تعریف ایده‌لمده طانیکز .

معروف بك یوز یکرمی سنه اول آقسرایده میراث یدی دیه معروف اولان معروف بك اولوب کندیسنك ایراد وعقاری بالغاً مابلغ اداره‌سنه کافی اولدیغندن هیچ بر ایش طوتماز و دائما ایرادیله چینه‌رك ایشی کوجی دیکر اقرانیله دعوتدن دعوته کزمك وکندینه اکانجه آرامقدن عبارت ایدی . کندی ارقداشلریله اوته‌دنبری عادتلری وجهله ترتیب ایتمکده اولدقلری ضیافتلردن برکیجه ضیافت ترتیبی صره‌سی معروف بکه دوشدی .

آرتق معلوم آ ! معروف بك ميراث يديلكنه متناسب صورتده برضيافت ترتيبندن كرى طورمدى .

هرشى حاضرلندى . حتى موسم آغستوس آينه تصادف ايلديكندن معروف بك برچوق يلديرجين دخى بولديروب پيشيرتدى . اخشام اولديغى كبى مسافرلر كلمش ويمكدن اول معتادلرى اولان عشرت محبتى دخى تمام اولمش بولنديغندن معروف بك مسافرلرينى يمك اوطه‌سنه بيورك ايتدى .

آرتق بو وقته قدر دمير اغانك مسافرلر ينى وبكنى درلو ظريفلكلرله اكلنديرديكنى تعريفه حاجت كورميز .

زيرا دمير اغا هيچ بر دقيقه مجلسدن آيرلميوب حتى بكنك ومسافرلرينك يانده ظريفلكنه حرمةً اوطورمق و سيغاره بيله ايچمك مساعده‌سنه مظهر اولمش اولديغندن بومساعده‌نك تشكرينه تقابل ايتمك اوزره نه درلو لازم ايسه اويولده بكنى ومسافرلر ينى اكلنديررد ى . برمنوال محرر معروف بكك تكليفى اوزرينه مدعوين يمك اوطه‌سنه كيدرك سفره‌يه اوطورديلر .

دمير اغا دخى نائل اولديغى مساعده اوزرينه اوطه‌نك برطرفنده‌كى كوچك برصنداليه‌يه اوطوردى . وكنديسى عادتا وظيفه‌سى حكمنده اولان ظريفلكيله مشغول اولمقده ايدى .

دمیر اغا « عجبا ظرافته بروسیله بولورمیم » دیه یمك طبله‌سنه بر کوز کزدیردی ·

کزدیردی اما نه کورسه ایی !

آشجی تکمیل معروف بکك آلدیردیغی بیلدیرجینلری طباغه طولدیرمش اولدیغندن بوندن کریده هیچ برشی قالمامشدی ·

دمیر اغا بوحالی کورر کورمز طباق سفره‌یه قونمدن اول برقاچ بیلدیرجین آییره‌سنی دوشوندیسه‌ده مسافرلرك یاننده بوحال آرتق عیب اوله‌جغنی دخی ملاحظه‌دن کری طورمدی · آرتق نه چاره سفره‌دن بر مقدار بیلدیرجین قالمسنه منتظر اولدی · برده بیلدیرجین طباغی یمك سفره‌سنه قوندی ·

بیلدیرجینك سائر یمکلره رجحانی طبیعی اولدیغندن سفره‌ده کیلر بیلدیرجینلری طاتلی یمکه باشلادیلر ·

معروف بکله مسافرلری هم بیلدیرجینلری یمکده هم‌ده بیلدیرجینك سائر قوشلره رجحانندن بحث ایتمکده ایدیلر ·

سفره‌ده کیلرك کیمیسی بیلدیرجینك کوکس اتی وکیمیسیده بودی طاتلیدر دیه بحث ایتمکده ویمکه دوام ایلمکده اولدقلری حالده دمیر اغا طباقده‌کی بیلدیرجینلرك بتمکده اولدیغنی کورنجه ارتق صبر ایده‌میوب دیدی‌که :

— مساعده بیورر سه‌کز بیلدیرجینك طاتلی یریتی بنده‌کز سویلیه‌یم .

معروف بکله مسافرلر دمیراغانك بو سوزندن برکولنجلی حال اکلادقلرندن هپسی بردن :

— نره‌سیدر ؟

دمیراغا — افندم ! قناد وآیاق کمیکلریدر .

معروف بکله مسافرلری — باق دمیراغا ! بونده هیچ مناسبت یوق . هیچ بیلدیرجینك اعلا کوکس اتی وبودی طورركن قناد وآیاق کمیکلرینك طاتلیلغنه حکم اولنه بیلیرمی ؟

— افندم ! بك افندیلریمزدن کوله‌لریکزه بشقه طرفلری قالمازکه دیکر یرلرینك طاتلی اولوب اولمدیغنی بیله‌لم .

دمیراغانك بوجوابی اوزرینه حضار برقهقهه قوپاره‌رق بیلدیرجینلری یمکدن دخی بو وسیله ایله واز کچدیلر .

آرتق دمیراغاده‌کی سونج تعریف اولنه بیلیرمی ؟

بر نسخه‌سی ٤٠ پاره‌یه در .

مرکز توزیعی باب‌عالی جاده‌سنده آراکل افندینك ٤٦ نومرولی کتابخانه‌سیدر .
هر کتاب صاتیلان محلده وغزته موزعلرنده بولنور .

اهدا بیوریله‌جق آثار کتابخانهٔ مذکوره ارسال بیورلملیدر .

محررك (ترجمهٔ قصیدهٔ برده شرحی هدیه) و (ترجمهٔ عوامل تحفه‌سی) نام اثرلری کتابجی دکانلرنده بولنور .

سها

جزؤ : ٤

محرری
روسچقلی محمد خیری

رفیق تحریر
معلم ناجی

مندرجاتی

قصیده • جغرافیایه دائر بعض معلومات • شکر •
ورقه • بعض ابیات • غزل •

معارف نظارت جلیله سنك ٨١٦ نومرولی و فی ٥ شباط
سنه ٩٨ تاریخلو رخصتنامه سیله

استانبول

باب عالی جوارنده ابو السعود جاده سنده (محمود) بکك ٧٢ نومرولی
مطبعه سنده طبع اولنمشدر

١٣٠٠

سها

سیاسیاتدن بشقه هر شیدن بحث ایدر؛ جزؤ جزؤ چیقار
رساله‌در •

محرری : روسچقلی محمد خیری • جزؤ : ٤

نفعیٔ زمان وشاعر معجز بیان اسماعیل پاشا زاده حق بك افندی حضرتلرینك لطفاً اهدا بیوردقلری قصیدهٔ بلیغه‌درکه درج صحیفهٔ مفخرت ایدلمشدر •

« سها » مشار الیهك بویله بر التفاتلرینه مظهریتله‌ده افتخار ایلر •

« قصیده »

بارك الله ای مه خورشید دوران اشتهار
جذبهٔ حسنکله ایلر ماه کنعان افتخار

تاب رخسارك قتنده مهر رخشان بی فروغ
لعل جانبخشك یانده آب حیوان ناکوار

پیچ طره‌کده هزاران روح لیلی در کمند
هر خم زلفکده بی حد جان شیرین زار زار

تار مرغوبکده آویزان ختن اندر ختن
کنج فرخالکده مشك افشان تتار اندر تتار

موج واویلا قیامکده خروش اندر خروش
فوج استغنا خرامکده قطار اندر قطار

نشوه لعل بی مثالکده رحیق اندر رحیق
عشوه کلزار جمالکده بهار اندر بهار

روز هجرکدن کنایت درکهٔ « بئس المصیر »
بزم وصلکدن عبارت نشئهٔ « دار القرار »

بو یله ایلر وصف حسنکده سر آغاز سخن
بلبل معجز دم وآتشنوای روزکار

آفتاب دلبران چشم وچراغ کن فکان
آسمان حسن وآن فرد الفرید هر دیار

عنصری روح مجرد فطرتی یوسف نظیر
بهترین صنع بدیع حضرت پروردکار

در شهوار نجابت شبچراغ عاطفت
زینت کلزار دولت فخر افراد کبار

حضرت ..... اول یوسف کنعان حسن
کیم اودر وار ایسه ملك دلده دائم برقرار

اول مه قدسی نژاد بی بدل کیم یاره شور
راه عشقنده اولورسه شمس وانجم خاکسار

شمع بزم آرای طور جذبهٔ حق کیم اورر
اوستنه خیل ملك بال و پرین پروانه وار

پرتو رخسارینه بر ذره انوار نجوم
لعل کوهر بارینه یك قطره آثار بحار

یا دشوقیله خروشان لجهٔ عمانده موج
شدت عشقیله جوشان ساحهٔ وولقانده نار

بحر عرفانیدر اول قلزم که تعیین ایتمدی
آنده جغرافئ فطرت تا ازل حد و کنار

اولسه کردونه روان برق نکاه خشمی کر
کوز یوموب آچنجه ایلر جرم مهری تار ومار

برضریر اولسه مقابل لحظه کر دیدارینه
اوله مژکانی اوجی تاحشره‌دك خورشید بار

کر نسیم طره سندن اولسه برشمه وزان
رشك کلکشت جنان اولوردی دشت وکوهسار

ماه کروبی شعارا آفتابا سرورا
ای یکانه . . . . عالی تبار

عفو وصفح ولطف بی پایانکه مغرور اولوب
بو پریشان نظمه ایتدم بو قولکده اجتسار

کرقصورم وارایسه معذور طوت کیم سینه‌ده
قویمدی تأثیر قهر جور کردون اقتدار

بوقصیده‌م بیریمه بوس ایده پای اکرمك
باکمال شرمساری باهزاران افتقار

غیری ای « حق » دعا هنگامیدر بسدر سخن
طورمه ایت در یوزهٔ باب جناب کردکار

تا که وصف دلبران دهر ایله وصف آوران
ایده‌لر نه طاق مینا رنکی پرنقش ونکار

صدر اعظم مسندنده کوستروب مولاسنی
عمرکه اجلالکه هیچ اولمیه حد وشمار

﴿ بعض معلومات جغرافیه ﴾

اوزرنده یشادیغمز قطعات ارضك من حیث المجموع مساحهٔ سطحیه‌سی تخمیناً یوز قرق طقوز ملیون بشیوز بیك کیلو مترودن عبارتدر .

قطعات ارضده بر ملیار درتیوز ملیون نفوس ملل و اقوام مختلفه ساکن اولدیغی کبی کرهٔ ارض اوزرنده آلتمش آلتی ممالك ، اللی اوچ دکز ، التمش بر کورفز ، اللی درت بوغاز ، یوز قرق بر بورون ، یوز اللی طقوز آطه ، یکرمی شبه جزیره ، اوچ برزخ ، التمش درت کول ، اللی یدی جبال متسلسله ، اون طقوز ینار طاغ ، یوز قرق یدی نهر ، موجوددر .

سالف الذکر ملل واقوام ، دین جهتیله ایکی قسمه

منقسم اولەرق برقسمی اهل کتاب ودیکری کتابسزدر ٠

اهل کتـاب دخی اوچ قسمه منقسم اولوب برنجیسی اهل اسلامدرکه ترك، عرب، عجم، حبش، هندلی، وجاوەلی اولمق اوزره تخمیناً ایکیوز اللی ملیون نفوسدن عبارتدر ٠

ایکنجیسی، خرستیاندرکه بونلرده اورتودقس، قتولك، و پروتستان کبی برقاچ شعبه‌یه آیرلمشلردر ٠

پروتستـان مذهبی « لوتر » اسمنـده المانیالی بر پاپاس طرفندن میلادك بیك بشیوز اوتوزنجی وهجرتك طقوزیوز اوتوز یدنجی سنه‌سنده یعنی بوندن اوچیوز التمش اوچ سنه اول تأسیس اولنمش و اخیراً مشـهور « وولتر » طرفندن تأیید ایدلمشدر ٠

اهل کتابك اوچنجیسی دخی یهودیلر اولوب بونلرده یکوجود برملتدر، که بو بابده تفصیلاته حاجت کورمیز ٠

کتابسز اولان ملل و اقـوامك صاییسی حددن زیاده اولمسیله بونلری عموماً تعداد و بیانه رساله‌مز صحایفی مساعد اولمدیغندن واقوام مذکوره‌نك اك متحیز طاقمی چینده ساکن اولدیغندن بوراده یالکز چین ممالکنـده‌کی کتابسز ملتلری بیان ایله اکتفا ایده‌جکز ٠

چین قطعه‌سـنده ساکن ملل واقوامك اکثریسی آتشه پرستش ایدرلر ایسـه‌ده بونلرك باشلیجه اوچ درلو مذهبلری واردر ٠

اشبو اوچ مذهبدن برنجیسی ، میلادن ایکی بیك یوز طقسان یدی سنه اول « یو » نام حکمدار تأسیس ایلدیکی کبی اخیراً یعنی میلاددن بشیوز اللی برسنه اقدم دخی « قونفچی » نام مشهور چین فیلسوفی تأیید ایلمشدر .

بومذهبده وکلا وعلما و بیوك مأمورلر بولنوب بونلر برخالق طانیدقلری کبی پدر ومادر واختیارلره رعایت ایدرلر .

بونلرك معبدلری دخی وارایسه ده پاپاسلری اولمدیغی جهتله آیینلرینی اهالی نامنه حکمدارلری ایفا ایدر .

مذاهب مذکوره دن ایکنجیسی ، « لائو سؤم » نام فیلسوفك میلاددن التی یوز سنه مقدم تأسیس ایلدیکی « تائوس » نامنده کی مذهبدر ، که بو اولکی مذهبه پك ضددر .

اشبو مذهبه تابع یوز ملیون قدر اهالی اولوب پاپاسلری سحر ونجوم ایله مشغولدرلر . بونلر جناب حقه « تاؤ » ومذهبلرندن بحث ایدن کتابه « تاؤ نکنغ » دیرلر .

سالف الذکر اوچ مذهبدن اوچنجیسی چینلولره کوره میلاددن بیك یکرمی یدی وهندلیلرك اعتقادنجه التی یوز یکرمی ایکی سنه مقدم « بودا قاو تاما » یاخود « شاکیامونی » نام کسنه نك تأسیس ایلدیکی « بودا » مذهبیدر .

بوآدم هند پرنسلرندن اولوب هندده ظهور وكشمير طرفلرندن باشلیه‌رق چینه دخول ایله پك‌چوق تابع پیدا ایلمشدر .

چینلیلر « بوددا » دینیله‌جك یرده (الله) معناسنه اولان (فو) كلمه‌سنی تلفظ ایدرلرسه‌ده بونلر (حاشا) جناب حقك آره‌صره یریوزینه اینه‌رك انسانلری حیات فانیدن بالتخلیص حیات ابدی‌یه ایصال ایتدیكنه ایمان ایلدكلری جهتله اولومه اعتقادلری یوقدر .

اهالیٔ مذكوره چین كتبخانه‌لرنده التی بیك درتیوز سنه‌لك وقوعاتی حاوی تاریخلر ویكرمی بشبیك سنه‌لك كتابلر اولدیغنی بیان وتأیید مدعا ضمننده وقتیله برطاقم مغاره‌لرده ركز ایدلمش یكرمی اوتوزقدر دیركی ارائه ایله بونلرك هربری بیك‌سنه‌ده بركره ركز ایدلدیكنی اثبات واتیان ایلرلر .

قطعات ارض اوزرنده ساكن نوع بشر ملیت جهتیله خیلیجه اقسامه منقسم اولدقلری كبی ملل واقوام مذكوره‌نك افادهٔ مافی‌الضمیر ایچون استعمال ایلدكلری لسانلرك دخی انواع عدیده‌سی بولندیغی جهتله بوراده السنه حقنده برایكی سوز سویلمكی مناسب كوردك .

مشاهیر جغرافیوندن (قورتانبر) و (میساس میشلو) و (بالبی) كبی ذواتك بیان ایلدكلرینه كوره اقوام بشرك قوللاندقلری لسانلر تخمیناً یدی‌یوز اوتوزنوع قدر اولوب

انواع مذكورەدن اللى اوچى اوروپادە ويوزقرقى آسيادە ويوز اون‌بشى آفريقادە ودرتيوز يكرمى ايكيسى آمريقا وفلمنك جديددە قوللانلمقدەدر .

مومى اليهمك قوللنجه السنهٔ مذكورەنك الك برنجيسى لسان رومى اولوب آندن لاتين لسانى وآندن فرانسز وايتاليان واسپانيول وپورتكيز لسانلرى تولد ايلمش وصكره بشقەجه آلمان لسانى ظهور ايدرك اندن دخى انكليز لسانى تشعب ايتمشدر .

روس ، اسوج ، دانيمارقه ، وفلمنك لسانلرى اسلاو لساندن پيدا اولديغى كبى هندلسانى دخى لاتينجه ، رومجه ، وترجه ايله مخلوطدر . ترك لسانى فى الاصل چغتاى ، عربى ، وفارسى لسانلرندن مركب اولوب لسان فارسى ايسه باشلى باشنه حاصل اولمش وفقط اكثر لغاتى عربجه‌دن اخذ ايدلمشدر .

جزاير بحر محيطده مالى لسانى قوللانلمقده اولوب بونلرك جمله‌سى درت اصلدن تركب ايلمشدر .

مذكور السنهٔ اصليه‌دن برنجيسى سامى لسانى اولوب بودخى عبرانى ، سريانى ، عربى ، وفنيكه لسانلرندن عبارتدر .

ايكنجيسى ايسه فارسى واوچنجيسى رومى ودردنجيسى المان لسانلريدر . عبرانى ، سريانى ، عربى ، لسانلرينك

دخی السنهٔ اصلیه‌دن اولدقلری بوصورتله ظاهر اولدیغنه کوره بوبابده دهازیاده تفصیلاته حاجت یوقدر ·

فن زراعتدن

شکر

شکر کرك شکر قامشی وکرك مادهٔ سکریه‌یی حاوی اولان پنجار وشالغم وهاوج ومصر بغدایی قوچانی وقاون وکستانه وامثالندن چیقار یلیر ·

شکر قامشندن شکر چیقارمق اصولی ابتدا چینلولر طرفندن اختراع اولنه‌رق اوچنجی عصر میلادیده عربلر بیننده شایع اولمشدر ·

عربلر مصرده وحبشده شکر چیقارمق اصولنی خیلیجه ایلرو لتمشلر ایکن میلادك بیك درتیوز یکرمی سنه‌سنده پورتکیز قرالی « هانری » طرفندن شکر قامشی مادره جزیره‌سنه جلب ایدیله‌رك بوندن صکره اورو پاده دخی اشبو اصوله کسب وقوف ایدلمشدر ·

قامشدن شکر چیقارمق اصولی شویله‌درکه: ابتدا قامشلر کماله کلدکده کسیلوب دمت یاپیله‌رق واوفق اوفق طوغرانیله‌رق دمردن معمول اسطوانه‌لی منکنه التنه قونیلور ·

اشبو منکنه واسطه‌سیله صیقیلان قامشلرك عصاره‌سی

بیوك بر حوض ایچنه آقیدلدقدن صکره اورادن دخی اوجاقلره یرلشدیریله‌رك بعده دورولمق اوزره دیگر بر قازغانه دور ایدیلیر .

مذکور ایکنجی قازغانده قایناديغی صره‌ده برمقدار « له‌دی‌شو » قاریشدیریلوب واوچ دفعه دها قایناديلوب بوندن صکره‌ده قالبلره وضع ایله قوریدیلور .

بو اصول آمریقالیلر بیننده جاری اولوب انکلتره‌لیلر بوبابده دها تصرف ایدرك یالکز ایکی دفعه قایناتمق ایله اعلا شکر چیقاررلرکه برنجی قاینایش عصاره‌یی قوتلندیرمك و ایکنجیسیده بللوریت کسب ایتدیرمك ایچوندر .

دورولتمق و بللوریت کسب ایتدیرمك خصوصی عصاره‌نك آلتندن دلیکلی برفوجی ایچنه قونلمسی و بوفوچینك آلتنه دخی طپراقدن ساقسی بچمنده یاپلمش کوچوك قوانوزلر قونیله‌رق بونلره آقیدلمسی کیفیتندن عبارتدر .

سالف الذکر فوچی درونده قونیلان وقوانوزلره آقیدیلان عصاره‌دن فیچیده قلان یاپشقان ماده‌دن دخی « فرمانتاسیون » یعنی تخمر طریقیله روم نامنده‌کی مسکر یاپیلور .

قالبلری درونده قوریدیلوب نشر اولنورکن بیاض وزیاده بللورلی اولان اعلا شکرلرك بوحاله کلمسنی ایجاب ایدن ماده « تطهیر سکر » دنیلان عملیاتك اجراسنه متوقفدر .

بو عملیات ایسه بر کره قایناتمش عصاره‌نك تصفیه قازغاننه حین نقلنده مقدار کافی صو و کیرج و اوکوز قانی قاریشدیرلمق و بوندن صکره‌ده قایناديلوب کپچه ایله اوزرندن پوصه‌لری آلنه‌رق بعده کور توزلری و کتان بزلری ایچندن سوزلمکدن عبارتدر.

مصرك صعید طرفلرنده اشبو شکر قامشی زراعت اولنوب کاله کاسدکده کسیله‌رك و منکنه‌لردن کچیریله‌رك « ماجور » تعبیر ایدیلن تکنه ایچنده طوپلانیلان عصاره‌نك آرقه‌دن آتشلنور قازغانلره وضعیله قایناديله‌رق پوصه‌لری دخی آتلدقدن صکره طپراقدن معمول ومخروطی الشکل چناقلره قونیلوب اطرافی صمانلی صندقلرده بللوریت کسب اتمك اوزره ترك ایدلمك صورتیله دخی شکر چیقارررلر.

پنچاردن شکر چیقارمق اصولنه کلنجه بو اصول دخی شو وجهله درکه : پنچارلر ترلاده تشرین اوله قدر ترك ایله بعده چیقاریله‌رق یپراقلرندن بالتفریق تطهیر ایله منکنه‌لردن کچیریلوب حاصل اولان عصاره باقردن معمول و بری آشاغیسنده ودیکری یوقاریسنده ایکی موصلغی حاوی بیوك بر قازغانده شدتلی آتش ایله قایناديلور.

مذکور عصاره بووجهله قایناديغی صره‌ده مقدار کافی یمورطه آقی علاوه وحاصل اولان بخاری یوقاریکی

موصلقدن تخلیه اولنوب بوصورتله ایکی اوچ طاشم قاینادقدن و پوصه‌لری کیجه ایله آلندقدنصکره دورولتیله‌زق و بیاضلنمق اوزره کورلی سوزکچلردن کچیریله‌رك دیکر بر قازغانه نقل و برمقدار اوکوز قانی مزج ایله تکرار آتشده قاینادیلوب و بالاده محرر « تطهیر سکر » قاعده‌سیله تمیزلنوب قالبلره وضع و بللوریت کسب ایتمك اوزره ترك ایدیلیر .

دیش بداق انواعندن ارابلی تعبیر ایدیلن اغاجك قبوقلرندن حاصل اولان عصاره‌یی قینادوب شمالی آمریقاده شکر چیقاررلرکه بوطریق ایله سنوی بش ملیون قیه قدر شکر استحصال ایدیلیر .

لایقیله کماله کلش اوزوم عصاره‌سی دخی تباشیر ویاخود مرمر توزی ایله سوزیلوب تصفیه اولندقدنصکره یمورطه آقی یاخود بوماده‌یی حاوی اولدیغی ایچون مقدار کافی قان ایله قاینادیلوب بعده بیاضلنمق اوزره کورلی سوزکچلردن کچیریله‌رك بللوریت حاصل ایتمك اوزره ترك ایدلمك کیفیتلریله‌ده شکر چیقاریلور .

« غاریقون » دنیلن منطاردن دخی تعریف اولندیغی اوزره غایت بیاض وبللورلی شکر چیقاریلور . بو شکر صوایچنده پك چابق اریه‌رك صویه قاریشورایسه‌ده قامش شکری قدر قوتی حائز دکلدر .

ایکی قیه نشاسته‌یی اون قیه صافی صوده پیشیرمك وکوررلی سوزکجلردن چکیرمك عملیاتیله دخی شکر ماده‌سی اخذ ایدیله‌بیلیر .

بونلردن بشقه انجیر ، اریك ، آیوا ، توت ، کراس ، آرموط والماکبی میوه‌لردن دخی شکر استخراج ایدیلور .

خارجدن مملکتمزه کتیریلن شکرلر اکثریت اوزره پنجاردن و « غاریقون » تسمیه اولنان منطار ایله آمریقاده یاپیلان و بالاده بیان اولندیغی اوزره ارابلی دنیلان اغاجك قبوغندن چیقاریلان شکرلردر .

بونلرك الڭ قوتلیسی قامش شکری اولوب شمدیکی حالده بوشکر یالکز مصردن و بعض دفعه‌ده فرانسه‌دن کلیر .
شکرك قوتلیسی ایله قوتسزی بیاضلغیله زیاده بللورلی اولمسندن و سرت اوله‌رق قیرلمسنده خیلیجه زحمت چکلمسندن تفریق اولنور .

ورقه

. . . .

جزؤ جزؤ چیقارمقده اولدیغمز « سها » نام رساله‌ٔ

ادبیه‌نك ایكنجی جزؤنده مندرج منظومهٔ متحسرانه و وطن پرورانه‌نك بنده‌كزه نه‌درجه تأثیر ایلدیكنی تعریف ایده‌مم •
چونكه وطن نه‌دیمك اولدیغنی ووطن محبتنی بیلنلرك بویله آثاری هر وقت شایان تقدیر كورملری طبیعیدر •
اشته بنده‌كزده مهجور وطن بولندیغم جهتله اثرمذكورك مزایاسندن وهله شو :

كیجه قالدم شو غمفزا ذره ده
وطنم نرده آه بن نرده

بیتنك تأثیرات محرقه‌سندن متأثر اولمامقلغم ممكن اولمیور •
ذات عالیكزله هرنقدر معارفه‌مز یوق ایسه‌ده مجرد وطنداش اولمقلغمز سائقه‌سیله بو مثللو آثارك نشری امرنده‌كی موفقیتكزی تبریك ایلر واقتدارسزلغمدن ناشی « سها » یه اهدای اثر ایده‌ بیلمكلكم غیر قابل ایسه ده مطالعه‌سیله استفاده‌یه ساعی اولدیغمدن حسیات خالصانه‌می معلن اولمق اوزره شوورقپارهٔ عاجزانه‌مك طبعی رجاسنه مجاسرت ایدرم افندم •

رسومات امانتی اوراق قلمی
كتبه‌سندن روسچقلی
رشید

« سها »

رشید افندی‌یی شخصاً طانیق شرفیله مشرف دكاسه‌ كده بزی سونلردن اولدیغی ورقه‌سی مندرجاتندن اكلاشلدیغنه

و سو یلنلرك سونلری سـومارلی ایسه طبیعی بولندیغنه بناءً کندیلرینه عرض شـکران ایلرز .

بعض ابیات

نداند عشـق شـاهی و گدائی
بود یکسـان برش قیـد ورهائی « انیسی »

عشق، شاهلق و دیلنجیلك طانیمز . عشق نقطهٔ نظرندن، مقید وآزاده اولمق بردر .

§

لقمهٔ طرار که مسـتی فزاست
مستی سهلست خارش بلاست «خسرو دهلوی»

یان کسیجینـك لقمه‌سی، که نشـئه‌یی آرتیر یجیدر . او نشئه هرنقدر طاتلی ایسه‌ده خماری بلادر :

خرسزلقـله اله کتـیریلن مال قولای قزانلمش اولمق حیثیتیله فائده‌لی ظن ایدیلیر ایسه‌ده صکره کوریله‌جك جزا او فائده دن زیاده بلا اولور .

§

تهی پای رفتن به از کفش تنك
بلای سـفر به که در خانه جنك « سعدی »

طار آیاق قابی کیمسه‌کدن یالین آیاق یوریمك و غوغالی خانه ده اوطورمقدن غربت مشقتنی چکمك اولادر .

§

مرنج از یار اگر دروی وفا نیست
که از خوبان وفا جستن روا نیست «خسرو دهلوی»

سودیککدن وفا کورمزسه‌ك مکدر اولمه، که کوزللر ده وفا آرامق لایق دکلدر .

ترجمان حقیقت غزته‌سندن آلنمشدر .

﴿ غزل ﴾

باقسه‌م معذور طوت ازهار رنکا رنکنه
جویبار کلشنك طالدم حزین آهنکنه

یاری صحن صفۀ کلزاره اجلاس ایلدم
شرمی وارسه چیقمسون سلطان کل او رنکنه

قیلدی مغلوب اسارت طبعمك حریتی
باق نکاه شوخنك معجز نما فرهنکنه

دل نصل چشم آشنا اولسونده مسحور اولمسون
کافرك هاروتلر حیران اولور نیرنکنه

میسنز اولم قیر مسونلرده المده شیشه می
کیم اهمیت ویرر (ناجی) ملامت سنکنه

بر نسخه‌سی ٤٠ پاره‌یه‌ در .

مرکز توزیعی باب‌عالی جاده‌سنده آراکل افندینك ٤٦ نومرولی کتابخانه‌سیدر .

هر کتاب صاتیلان محلده وغزته موزعلرنده بولنور .

اهدا بیوریله‌جق آثار کتابخانهٔ مذکوره ارسال بیورلملیدر .

محررك (ترجمهٔ قصیدهٔ برده شرحی هدیه) و (ترجمهٔ عوامل تحفه‌سی) نام اثرلری کتابجی دکانلرنده بولنور .